

**BLAJŽENI
SLOMŠEK**
str. 5

**VESELI SMO,
ČE KOMI KAJ
DOBROGA
LEKO
VČINIMO**
str. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 7. oktobra 1999 ☼ Leto IX, št. 20

Monošter, 30. september

V središču pogovor: radio in šolstvo

Prav na dan obiska državne sekretarke za Slovence v zamejstvu in po svetu Mihaele Logar je na Zvezo Slovencev tudi uradno prispelo obvestilo, da je ORTT (Državni RTV svet) na izredni seji sprejel sklep o dodelitvi frekvence za Slovenski radio v Monoštru. Sklep je sprejel na podlagi manjšinskega zakona, ki zagotavlja manjšinam tedensko 6 - 8 urno radijsko oddajanje. Zato je samo po sebi razumljivo, da je bil prvi del pogovorov namenjen pripravi na Slovenski radio.

Srečanja so se udeležili tudi veleposlanica RS v Budimpešti, ga. Ida Močivnik, generalni konzul v Monoštru dr. Zlatko Muršec, svetovalec slovenske vlade Geza Bačič in Zorko Pelikan. S porabske strani so na pogovorih sodelovali Martin Ropoš, pred-

sednik Državne slovenske samouprave, Jože Hirnók, predsednik Zveze Slovencev in Klara Fodor, sekretarka Zveze.

Sogovorniki so se strinjali s tem, da se konkretne priprave na radio morajo takoj začeti ter da je potrebno poiskati vse možne vire. Tudi Pharova sredstva so lahko dolgoročni vir financiranja. Po naših informacijah bodo v Bruslju oktobra odobrili sredstva za radijsko opremo v višini 18 milijonov forintov. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu bo k temu prispeval 10 milijonov iz lastnih rezerv, Državna slovenska samouprava pa 5 milijonov. Po mnenju državne sekretarke je financiranje delovnih mest v uredništvu finančna obveznost Madžarske, kajti le-ta je pod-

pisnica vseh mednarodnih manjšinskih aktov, zato mora zagotoviti normalno delovanje medijev svojih manjšin. Ga. Ida Močivnik je obljubila vso pomoč veleposlaništvu pri iskanju in zagotavljanju virov za delovanje radia, kajti pri raznih ministrstvih, skladih je veliko naslovov, kamor bi se morali dve organizaciji skupno obrniti.

Pogovor je potekal tudi o sofinanciranju dejavnosti slovenskih organizacij za l. 2000. Tako državna sekretarka kot veleposlanica sta pa opozorili, da se morata v prihodnje obe organizaciji bolj posvetiti šolski problematiki, kajti pouk materinščine je eden od osnovnih dejavnikov pri ohranitvi manjšine same.

- M.S. -

Monošter, 1. oktober

Prejela sta visoko slovensko odlikovanje

"Ni slučajno, da smo izbrali za kraj svečane podelitve odlikovanja R Slovenije prav Monošter, kajti prav obmejni županiji Vas in Zala sta bili na Madžarskem tisti, ki sta Slovenijo najbolj podpirali na njeni poti osamosvojitve", je rekla ga. Ida Močivnik, veleposlanica R Slovenije v Budimpešti na petkovem svečanem dogodku, ki se je odvijal na Generalnem konzulatu v Monoštru.

glasitvi samostojne Slovenije je bil prisoten na ljubljanski proslavi. Razen tega si je kot predsednik zalske županijske skupščine prizadeval za razvoj obmejnega gospodarskega sodelovanja predvsem na področju kmetijstva in vinogradništva. Károly Bauer je prejel odlikovanje kot iskreni prijatelj porabskih Slovencev in nenehni zagovornik obmejnega sodelovanja. Tudi kon-

S Častnim znakom svobode R Slovenije sta bila odlikovana dva politika obmejnih županij, dr. Dénes Pálfi, bivši predsednik županijske skupščine zalske županije in Károly Bauer, župan mesta Monošter.

Dr. Dénes Pálfi je bil eden izmed redkih politikov na Madžarskem, ki je na začetku 90. let s simpatijo spremljal in tudi podpiral osamosvojitvene težnje slovenskega naroda. Tudi usodnega dne, 25. junija l. 1991, ob raz-

kretna finančna pomoč mestne občine je pripomogla k izgradnji Slovenskega kulturnega in informativnega centra, iz katerega počasi nastaja mesto za srečanja in boljše medsebojno spoznavanje narodov in narodnosti, ki živijo ob tromeji.

Za visoko priznanje se je zahvalil dr. Dénes Pálfi, ki je rekel, da je odlikovanje prejel kot motivacijo za nadaljnje delo v prid obema narodoma.

Poučna ur'ca na Koroškem

(P)ostanek v Tinjah

Slovenski kulturno-informativni center v Monoštru je komajda začel delovati, ko se je skupina porabskih Slovencev, namenjena v Režijo, spotoma ustavila tudi v Tinjah (Tainach) na Koroškem v Avstriji. V *Katoliškem domu prosvete SODALITAS* smo videli organiziranost, ki nam je lahko v pomoč tudi pri oblikovanju lastne podobe Slovenskega doma v Monoštru.

V Tinjah je l. 1906 bila ustanovljena slovenska duhovniška skupnost SODALITAS, ki je glavna nosilka tinjske izobraževalne ustanove. L. 1961 so zgradili Dom duhovnih vaj in Dom prosvete. Katoliški dom prosvete je bil dograjen l. 1995. Gospod *Martin Pandel* nam je razkazal njihov Dom z velikim veseljem - v veliko veselje naše skupinice. Že sama lokacija je tako idilično lepa, da je res primerna za okrevanje in počitek ter meditacije. Ob predavalnici za 100 ljudi, seminarskem prostoru za 50 oseb, knjižnici, čitalnici,

Stojijo: Erika Kóles-Kiss, Klara Fodor, Laci Nemes, Martin Pandel, Dušan Mukič, Jože Hirnök, Valerija Perger
Čepita: Marijana Sukič, Marija Kozar

klubskih prostorih, prenočitvenih možnostih za 70 oseb, infrastrukturi za invalide (!), plavalnem bazenu je znotraj doma tudi hišna kapela. V takem okolju se zares da smiselno prebiti čas.

V Dialogu, slovensko-nemškem barvnem in okusno urejenem katalogu prireditve za vsako četrletje je toliko koristnih programov, da se človeku kar zavrti v glavi. Umetnostnozgodovinski seminarji, molitveni shodi, kuharski tečaji, verski pogovori, igranje na kitaro, predavanje o menedžerskih sposobnostih, komunikacijski treningi, narodnostni problemi na Koroškem, spolno izobraževanje, delavnica o novih elektronskih medijih (računalniki, internet, World Web Site), kaj pomenijo zakramenti, Koroški Slovenci v ujetništvu Sovjetske zveze, dopustniški dnevi za starejše ljudi, razstave akademskih slikarjev, predavanje Razpad Jugoslavije in slovenska osamosvojitve, priprave na zakon, koncerti, romanje v Lurd, izobraževalno potovanje na Kreto, s kolesom ob Donavi,

potovanje čebelarjev v Slovenijo, posredovanje koroških mladincev v Slovenijo ter mladih iz Slovenije na Koroško, hui čun gong, tečaji slovenščine in nemščine itd. itd. itd...

„Kako je tukaj lepo! Tukaj še doživljam nekaj od izgubljenega raja”, je rekla neka ženska, ki rada zahaja na razne prireditve v Tinje.

Zanimivo je bilo slišati, ko nam je naš voditelj, g. Pandel pripovedoval o tem, kako veliko je zanimanje v zadnjem času za tečaje slovenščine. In to ne samo med koroškimi Slovenci, ampak tudi med nemško govorečimi Avstrijci. Tam, kjer je večinski nemški narod prej zaničeval slovenščino. Enostravno iz gospodarskih razlogov v Evropski uniji... Ja, neki nemški pesnik, *Goethe* po imenu je svojčas dejal: *„Tisti, ki govori samo en jezik, ne govori nobenega...”*

Pred kratkim (19. septembra) so v Tinjah organizirali tudi potovanje v Maribor k proglasitvi škofa A. M. Slomška za blaženega. Blaženi... Dober duhovnik se do smrti uči. Zakaj se ne bi tudi porabski Slovenci?

fr.m.

Možnosti razvoja Porabja iz virov Phara

V ponedeljek, 27. septembra sta generalnega konzula v Monoštru, dr. Zlatka Muršca obiskala Gábor Györfy, vodja Pharove pisarne v Sopronu in Ágnes Németh, projekt menager, ki sta predstavila financiranje programa na območju zahodne Panonije.

Kot smo zvedeli od dr. Muršca, ima Pharova pisarna v Sopronu izdelano že strategijo za financiranje projektov Phara za obdobje deset let. Izdelujejo pa novo strategijo za obdobje treh let, katerega bo sprejeta l. 2000.

Gospod Györfy je predstavil možnosti financiranja projektov v Porabju na področju razvoja sadjarstva, bio-kmetijstva, turizma, infrastrukture. Na podlagi Pharovih sredstev bo do 31. decembra l. 2000 izgrajena cesta Monošter-Gornji Senik, za katero imajo zgotovljenih 300.000 ECU-jev, oz. 80 milijonov forintov. Pomagali bodo pri financiranju izdelave načrtov in izgradnje ceste med Verico in Gornjim Senikom. Financirali bodo adaptacijo bivšega pionirskega tabora v Števanovcih. Konec meseca oktobra bi naj bila podpisana v Bruslju pogodba za financiranje porabskega radia v višini približno 16,7 milijona forintov. S pomočjo malih projektov bi financirali razvoj bio-kmetij in od l. 2000 izgradnjo turističnih kmetij.

Dr. Muršec in vodja Pharove pisarne sta se dogovorila, da bosta med 10. in 15. decembrom organizirala v Kulturno-informativnem centru posvetovanje, katerega bi se udeležili vsi župani porabskih in goriških občin, župan Monoštra in Pharova pisarna v Murški Soboti. Na posvetu bi razpravljali o možnostih financiranja projektov iz Pharovih sredstev in rešitvi za čiščenje odpadnih voda.

Trener in slikar

V Slovenskem kulturno-informativnem centru je na ogled likovna razstava atletskega trenerja Pála Németha. Pál Németh je v širši javnosti znan kot trener, ki ima varovance, kot je evropski prvak v metu kladiva Tibor Geček, svetovni mladinski prvak Kristjan Parš ali njegov sin Zsolt Németh, ki je na letošnjem svetovnem prvenstvu zasedel 2. mesto.

Pál Németh o sebi trdi, da je le "nedeljski" slikar, čeprav je nekoč mislil, da bo slikarstvo njegov poklic. L. 1958 se je prijavil na Likovno akademijo, uspešno opravil sprejemne izpite, toda zaradi političnih vzrokov ga niso sprejeli. Bil je toliko razočaran, da se 18 let ni dotaknil čopiča. Šele od l. 1976 ustvarja ponovno. Na razstavljenih akvarelih upodablja predvsem motive ožjega okolja, panonskega sveta. Razstavlja od l. 1979. Imel je 25 samostojnih razstav.

Župan Monoštra Károly Bauer in slikar-trener Pál Németh na otvoritvi razstave

Majster svojga inštrumenta

Gda čujem na orgle igrati, mi napona napamet pride moj otroški svet, gda smo v cerkev ojdli pa smo je poslušali. Srečni smo bili, vsakšno nedelo smo doživeli pri meši lepi "koncert" Tistoga reda so po vasnicaj školnicke bili kantorge. Sledkar so pa njim tau prepovedli, tū pa tam se je staj "civilni" človek navčō igrati, tū pa tam pa esče gnes nega organista. Gvušno, ka mi vsakši pravico da, ka je edna meša brez orgel samo na polonja tak lejpa kak z orglami.

1997. leta je mešani pevski zbor Avgust Pavel tak skončō, da se navči slovensko sveto mešo. V našom zbori je velka briga bila, sto de pa nam na orgle igro, nas spremiljo. Doma smo nej najšli takšega človeka, etak smo pa prej meja iskali. Pa nej zaman. Najšli smo takšoga mladoga človeka, ki je majster na orglaj. **Ciril Kozar** je iz sosednoga Martinja.

Ciril, gda ste najoprvin čili naš pevski zbor spejavati?

"Dugo-dugo lejt sam poslušo zbor skauz radiona zatok, ka je tistoga reda esče meja nej oprejta bila, nej smo tak naleki prišli eden od drugoga. Zbor sam že po radioni te pozno, gda so ka esče Bandi bači dirigirali. 1990. leta sam vas pa te živo vido pa čūjo, gda ste bili v

Ljubljani pa ste šli nazaj, ka sta držali protestni shod za oprejto mejo."

Tū pri nas je že vas sploj dosta lūdi čulo na orgle igrati. Rada bi znala, gde ste se učili igrati?

"Že v osnovnoj šoli sam sploj rad emo glasbene vore. Ka človek rad ma, tisto si zapaumni. Moj stric, ki so župnik bili, so nam, štiri pojbm - štiri bratom - že rano kúpili edno harmoniko pa na tistoj smo se navčili igrati vsi štirje. Po osnovnoj šauli sam pa odo v medicinsko srednjo šolo pa sam se tista leja pri strici zdržavo. Oni so me navčili igrati na orgle. Sploj dosta leko njim zavolim. Po srednjoi šoli sam pa dve leti končo na teoloski fakulteti. Znano je pa, ka se je tam glasbo tū potrebnō bilau včiti, tam sam se včio naprej na orgle igrati. Pa nej samo na orgle igrati, v zbori sam tū spejvo."

Naš pevski zbor dosta leko vam zavali.

Doživeli smo z vašim kvartetom že dosta božični koncertov, zvali ste nas na druge prireditve na Goričkem, gnes pa naš zbor spremljate na orglaj, gda sveto mešo spejavamo.

"Ka se je tau vse leko zgodilo pa se leko godi, je oprejta meja omogočila. 25 lejt sam tak živo, ka sam samo od daleč vido iže v Porabji. Na polonja smo tak bili kak v kakšoj vauzi. Pa gda sam se najoprvin srečo z ljudami iz Porabja, sam se čūdivo, ka lūdje esče gučijo slovenski.

1991. leta smo trge bratje pa eden drugi član ustanovili moški kvartet. 1992. leta smo z vašim zborom vred oprvin bili na božičnom koncertu na G. Seniki. Po tistim smo skoraj vsakšo leto meli skupne božične koncerte. Pred desetimi lejtami ste leko, povejmo, po

cejloj Sloveniji ojdli, samo tūj "doma" po naši vasnicaj, pri sausadaj nej. Kak sam že pravo, za nas je tau zatok dobro, ka leko kaj včinimo našim slovenskim bratom in sestram. Tau tū čūtimo, da nas iz srca sprejemate. Zato mi nej žmetno bilau med vas priditi, poznali smo se že. Morem pa povedati, da sam sploj veseli bio. Če človek na kakšom mašini zna delati, je tū tak, ka je vsakša škir ovakša. Tak so orgle tū. Meni je tau dosta znamenūvalo, ka sam v dosti cirkvaj emo priliko igrati pa vōsprobatu baukše, lepše pa vekše orgle. Igro sam v monoštroskoj cirkvi, v Sombotelu, Mosonmagyarōvári, Budapešti ranč tak, kak povejmo, v Odrancaj ali v Stevanovcaj."

Te lejte dosta odli z zborom po različni mestaj, tak po Sloveniji kak po Vogrskom. Gda se napelavamo na edno paut, si zgucimo, gde se srečamo. Največkrat vi morata nas čakati, zmrzavati za našo volo. Zakaj aldiujete telko za nas? Vredno je?

"Nigdar ne računam, če je vredno ali nej. Veseli me, da sam leko z zborom pa če sam leko na pomoč. Tak mislim, da vsi pevcu znamo, ka je v zbori lepau, depa za tau se človek dosta more trūditu. Pa tak mislim, da je porabskim lūdam tau esče bole potrebno, trūditu se za slovensko besedo. Tačas ka de se slovenska pesem spejala v Porabji, de Porabje žive. Če pa več nej, Porabja več tūdi nede, pa od nas več nišče nede za volo toga tam odo."

Ka bi vi nam, Porabcom tanačivali?

"Name bi veselilo, če bi leko esče dugo-dugo lejt vkūp delali. Vsem pa morem povedati, da naj ne pozabijo svoj materni jezik. Tau tū nej problema, če se med tejm druge jezike tū navčijo, zatok ka je če več jezikov znaš, več valaš. Depa sploj slabo bi bilau, če bi med tejm pozabili svoj materni jezik."

I. Barber

NemarKejp (21)

Ma-djaur

Djaur (džaur) je biu nika najgršega za Torke. Grdi pogan. Za nji je biu kristjan - djaur. Pred par sto leti so Törki mardjali pau katoličanske Evrope. Na Madžarskem so 150 let morili in (straho)vladali. L. 1640 so iz Kaniže prišli törski psojve na G. Senik, štiri lūdi so bujli, 60 odgnali za robe (sužnje). Törki so strasili kristjane, ka (bo)do vse njine posvečene cerkve imeli za štale svoji konjov, njini dūhovniki (bo)do namesto juncev orali njive, v njinaj dolinaj (bo)de tekla djaurska krv... Krščanska armada je 1664 v bitki pri Modincaj (Varaši) (u)morila bliži 10 jezero, "grdi törski poganov", več tisoč pa se ji je zalezalo (utopilo) v Rabi. Gda so törski djaurge prišli v Slovensko ves in so steli ljubiti tri Porabke, tiste pa so je nej stele, so dekle obesili na breze in jim doj zrezali njine cecke.

Gda je strašno velika törška armada maširala proti Dunaji (Beči), je 5. avgusta 1566 sam sultan Sulejman II. vodo bitko (bitje) proti gradi v Sigetvari. Hrvški ban Nikola (Miklós) Zrinjski je biu kapitan v tem gradi. S svojimi vojaki vred se je brano do zadnje kaplje krvi. Več kak 70 let stari sultan je (u)mro 5. septembra, depa törski sodacki prednji so svojim vojakom nej vōdali to novico. Zrinjski pa njegova kompanija v smrtni stiski so se 8. septembra pobrali in se iz gorečega grada napoltili na svojo zadnjo pol proti zbesnenim Törkom. Vsi do slednjega so (s)pad(ni)li... Za 80 let je v epski pripovedki kapitanov pravnik (dēdunoka), pesnik in vojskovodja Nikola Zrinjski tak olepšo zgodbo, ka je njegov strašno batrivi praded (dēdnagyapa) - Kristusov sodak - (u)moro sultana. Njegovega pokojnega dedka pa je sam Gabrijel arkangeu z drugimi angeli vred peljo v nebesa...

No, Törki pa Madžari so se zato v zgodovinski cajtaj zelo radi nej imeli, jelite, ka nej?

Zdaj pa ti v Sigetvari stojita dva kak hiše visokiva sobra (kipa). Na enem stebri Zrinjski, na drugem Sulejman. Dva največja protivnika. Te tō, če je Zrinjski resjan nej bujo sultana, liki je stari drislavi sam od sebe krečno. Spomenik je l. 1994 dalo postaviti "Madžarsko-törško prijateljsko društvo". Med njima je venec, na šterem piše, naj živi madžarsko-törško prijateljstvo...

Prijatelji moji, djauri (džauri) so bili nika najgršega za Törke. Ka pa Ma-djauri za normalne Madžare?

Besedilo in posnetek:
Francie Mukič

OD SLOVENIJE...

Kučan in Meidani predvsem o razmerah v JV Evropi

Slovenski predsednik Milan Kučan je pogovor z albanskim predsednikom Rexhepom Meidanim, ki se je mudil na dvodnevem obisku v Sloveniji, označil kot srečanje prijateljskih držav, ki želita poglobiti medsebojne odnose in okrepiti politični dialog. V središču pogovora je bilo sodelovanje držav, tako v okviru prizadevanj za vključevanje v evroatlantske povezave kot v okviru Pakta stabilnosti za JV Evropo. Gost se je še srečal z zunanjim ministrom Borisom Frlicem in s predsednikom DZ Janezom Podobnikom. Meidani sta spremljala vladna in osemčlanska gospodarska delegacija.

DZ podprl izhodišča vlade za delovanje Slovenije v Paktu stabilnosti

Državni zbor, ki se je seznanil z informacijo vlade o sodelovanju Slovenije v Paktu stabilnosti za JV Evropo, je ob koncu razprave in zasedanja z 48 glasovi za in dvema proti podprl izhodišča vlade za prihodnje delovanje Slovenije v omenjenem paktu. Poslanci so na predlog Odbora za mednarodne odnose sprejeli tudi sklep, v katerem pozivajo vlado, naj čimprej uresniči konkretne dejavnosti Slovenije v okviru paktovih delovnih omizij.

Drnovšek častni doktor univerze Wesleyan v zvezni državi Illinois

Z odmevnim predavanjem o prispevku Slovenije k prizadevanjem za rešitev konfliktov v JV Evropi in o pogledih na prihodnji razvoj evropske varnosti je predsednik vlade Janez Drnovšek nastopil na slovesnosti na univerzi Wesleyan v ameriški zvezni državi Illinois, kjer mu je rektor univerze dr. Minor Myers podelil častni doktorat. Premier Drnovšek je leta 1994 že prejel častni doktorat bostonske univerze.

Pri papeževi meši in Slomškovi beatifikaciji

V nedelo, 19. septembra smo se rano zbudili, ki smo romali v Maribor. V pau devetjo vori smo že mogli biti na Betnavi, v devetjo pa na pevske odri, gde nas je bilo 2500 pevcev, pihalna godba in solisti. Med zbori sta bila samo dva zamejskiva, eden iz Kanade (Toronto) in naš mešani pevski zbor z Gornjega Senika.

Kak smo prišli na tau veliko svečanost? Lansko leto smo bili pozvani v mariborsko stolnico (szekesegyház), gde smo sodelovali pri sveti meši, stero so darovali stolni župnik in kanonik g. Stanislav Lipovšek. Naše mešne pesmi so se njim preveč vidle in so nam tam po obedih povedli, da (bo)do naš zbor povabili, gda bodo prišli Sveti Oče Janez Pavel II. v Slovenijo na evharistično slavo beatifikacije škofa Antona Martina Slomška.

Pismo pa še po telefoni sva se zgučala, kak naj bi se pripravili na te lejpi dogodek. Konec junija naš zbor več ne dela, zvün če imamo kakšne nastope. Zdaj smo se pa celo poletje včili nove pesmi. Tekste in note smo dobili na murskosoboskom župnišči. Za pevce je nej leko delo bilo, mogli smo se 31 pesmi navčiti štiriglasno. Zdaj pa znam, da nam je nej zao, ka takšen lejpi svetek človek ne more vsigdar

zadobiti. Kak so mariborski škof dr. Franc Kramberger povedali "Slovenci smo mali narod, mala dežela, za nas je več vredna kak celi svet, ker imamo prvega svetnika, ki v nebesi za nas prosi." Ranč v desetoj je prišo fli-gar, ki je pripelo Svetega Očo na Betnavo. Škof dr. Kramberger, predsednik Milan Kučan sta jih sprejela. Potem je Sveti Oče stopil v papamobil in se pelo kaui, da bi lüstvo pozdravo. Pripelo se je do oltarja, gde so ga pozdravili püšpeki, župniki, deca, dvorjeniki in betežnicke. Na Betnavi je velika megla bila, ali gda se je

začela meša, se je pris-mejalo sonce, kak če bi se z nami vred veselilo tomi velkomi dogodki. Na začetki svete meše je mariborski škof ponižno proso v imeni vsega slovenskoga lüdstva, naj Sveti Oče povzdigne med blajžene božjega služabnika škofa Antona Martina Slomška. Po kratkom življenjepisi Slomška so Sveti Oče slovesno razglasili škofa Slomška za blajženega. Zbori in lüstvo je zapelo: "Zazvonite zdaj zvonovi, škofu Slomšku večna slava, v naši srci radost prava, škof slovenski naš vodnik, prvi blajženi svetnik". Med

tem da so odkrili sliko (kejp) blajženega Slomška, smo vsi zapopejvali njegovo pesem: "V nebesi sem doma..." Po tej pesmi in zahvali se je sv. meša nadaljevala v čast Blajženega. Berilo (štenje) je bilo v slovenščini in v nemščini, prošnje so bile v slovenščini, nemščini, hrvaščini, italijanščini in madžarščini. Na konci sv. meše smo dobili papežev blagoslov in velika množica se je poslovila od Janeza Pavla II.

Vöra je bila dveje popoldne, gda smo se peški vračali do svoji autobus in se vrnili domo. Leko smo ponosni, da imamo v nebesi prvega svetnika, ki nas uči: "Sveta vera bodi vam luč, Materin jezik pa ključ, Do zveličavne narodne omike," to so bile reči zdaj že blajženega Slomška, prvega škofa mariborske stolnice. Bogi smo hvaležni, da smo leko sodelovali pri papeževi meši.

V imeni našega pevskega zbora in vsej, ki so bili še z nami, se zahvalimo Slovenski zvezi za finančno pomoč. Zahvaliti se moremo mariborskimi škofi in stolnimi župniki in kanoniki g. Lipovški, da so nas povabili, počastili, da smo leko navzoči bili pri beatifikaciji A. M. Slomška.

Vera Gašpar

Blajženi Slomšek

Anton Martin Slomšek, šteroga je 19. septembra v Maribori Sveti Oča razglaslo za blajženoga, se je naraudo leta 1800 v paverskoj držini, gde je bilau 8 mlajšov. Včiu se je v Celji, Ljubljani, Senji i Celovcu (Klagenfurt). Za duhovnika so ga posvetili 1824-oga leta v Celovci. Že kot kaplan je znau lepau predgati pa je organiziro nedelske šaule. V celovškem seminarji (šauli za duhovnike) je emo tečaje slovensčine. Leta 1838 je grato nadžupnik (esperes) v Vuze-nici i nadzornik za šaule.

Slomšek je piso i vöдавo knige tō. Leta 1844 je grato kanonik i višji nadzornik za lavantinsko pušpekijo na slovenskom Štajerskom. Salzburški nadškof (érsek) ga je 1846-oga leta imenuvō za lavantinskega pušpeka. Pušpek Anton Martin Slomšek je tak velo svoji vōrnikom: „Sveta vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne omike (kulture)“. Ustanavlo je društva i bratovščine. Bratovščina Sv. Cirila in Metoda (1851) se je razširila po celji vzhodni i srednji Europi. S penzami je pomagō ustanovitev Društva sv. Mohora (1851). Leta 1842 je Slomšek vöдаu knigo „*Blaze in Nežica v nedelski šoli*“, štero so nūcali v šaulaj kak učenik. Tau knigo so šteli naš gospaud Jožef Košič, pa so uni tō napisali edne takše knige za naše mlajše (*Zobrisani Sloven i Slovenka med Mūrov i Rabov*). Pušpek Slomšek je zapovōdo, ka so se v šauli mlajši mogli včiti spejvati, ka bi bole volau meli v šaulo oiti. Vse vkūper je vöдаu 10 učenikov. Za pušpeka Slomška je bila mater-na reč „ednoga največši božji darov“. V Celovci je slovenski včiu svoje sošolce pa eške austrijske pravnike (jogász).

Gospaud Slomšek je piso pesmi tō. Ništerne se je lūstvo navčilo i eške gnesnaden spejva kak ljudsko pesem (napril. *En hribček bom kupil, bom trte sadil*). Mariborsko-lavantinska pušpekija ma svoj sedež od 1859 v Maribori. Na mari-

borskom cintori so (1862) pokopali pušpeka Slomška. 1941. leta so ga prejk-prinesli v frančiškansko cerkev, 1978. pa v mariborsko stolnico.

Grob Antona Martina Slomška v mariborski stol-

ekumeniko in je bil eden prvih, ki se je v Srednji Evropi zavzel za edinost kristjanov. Naj njegova navdušenost za edinost spodbudi ekumenska prizadevanja, da bodo kristjani Evrope prestopili prag 3. tisočletja, če že ne

je dobro zavedal vloge, ki jo bo imela za prihodnost naroda izobrazba njegovih članov, še zlasti mladih.

Slomšek se je zavzel za mladino z ustanavljanjem šol ter omogočil izdajanje knjig, koristnih za osebnostno in duhovno oblikovanje. Bil je mnenja, da je treba izobrazbe in vzgoje družine, šole in cerkve združiti. Vsaka naj ohranja svojo avtonomijo, vse pa naj se ozirajo na skupne vrednote. Samo temeljita vzgoja in izobraževanje omogočata pripravo žena in mož, ki so sposobni oblikovati svet, odprte za večne vrednote resnice in ljubezni.

Novega blaženega so vedno prevečevala tudi čustva žive ljubezni do domovine. Skrbel je za slovenski jezik. Pospeševal dvig narodove omike, prizadeval si je, da bi njegovo ljudstvo zavzelo dostojno mesto v sklopu drugih evropskih narodov. Novi blaženi se vam ponuja kot vzor pristnega domoljuba. Njegove pobude so odločilno zaznamovale prihodnost vašega naroda in so pomembno prispevale k dosegu vaše neodvisnosti.

Njegov zgled izpričuje, da je mogoče biti iskren domoljub in z enako iskrenostjo živeti in sodelovati z ljudmi druge narodnosti, druge kulture, druge vere. Dragi bratje in sestre, dragi Slovenci! Hodite po sledih tega svojega svetniškega in velikodušnega rojaka, ki je hrepenel spoznati božjo voljo in jo uresničevati za vsako ceno. Posnemajte ga zlasti vi, dragi mladi Slovenci. Bodite graditelji miru tudi znotraj Evrope!

Marija Kozar

Barvno okno v cankovski cerkvi

nici je 19. septembra gorpoisko Sveti Oča Janez Pavel II. po tistom, ka ga je pri meši predpodnevom razglaslo za blajženoga. Sveti Oča je v svojoj slovenskoj predgi tak gučo o blajženom pušpeki:

„Anton Martin Slomšek je po vzoru Kristusa postal usmiljeni samarijan slovenskega ljudstva in pozorno skrbel za oblikovanje duhovnikov in vernikov. Ustanavljal in spodbujal številne bratovščine, vodil duhovne vaje ter širil ljudske pesmi in duhovne spise. Zvest in predan cerkvi je Slomšek pokazal široko odprtost za

popolnoma združeni, vsaj zelo blizu tega, da premagajo delitve drugega tisočletja.

Veliko pozornost je novi blaženi izkazoval kulturi. Sredi prejšnjega stoletja se

Spremljajte televizijsko oddajo
SLOVENSKI UTRINKI
vsak drugi torek ob 13.00 na
1. programu madžarske televizije.
Naslednja oddaja bo v torek,
12. oktobra 1999.

Ponovitev v soboto, 16. oktobra,
ob 6.50, na 2. programu.

... DO MADŽARSKE

Árpád Göncz
na Hrvaškem

27. in 28. septembra je bil predsednik R Madžarske na uradnem obisku na Hrvaškem. Madžarski predsednik je na pogovorih predlagal pospeševanje sodelovanja obmejnih regij, kar je v skladu s težnjami EU-ja. Zlatko Mateša je izrazil željo po boljšem gospodarskem sodelovanju ter po odpiranju novih mejnih prehodov.

Árpád Göncz se je v Osijeku udeležil odprtja Madžarskega prosvetnega in kulturnega centra.

Priznanje za svetovalko

Valerija Perger, ki že 4 leta dela v Porabju kot višja svetovalka za slovensko šolstvo, je prejela najvišje priznanje delavcem Zavoda RS za šolstvo za dosežke na strokovnem področju. Priznanje je prejela v Slovenj Gradcu na strokovnem srečanju delavcev Zavoda za šolstvo.

Za manjšinsko literaturo

Ministrstvo za nacionalno kulturno dediščino razpisuje natečaj v podporo založniški dejavnosti manjšin. Ministrstvo podpira izdajo literarnih, poljudnoznanstvenih in strokovnih del v jeziku manjšin ali v dvojezični obliki. Rok natečaja: 15. oktober 1999. Podrobnejše informacije dobite po telefonu:

(06-1)302-0600/14-63.

Podatkovna baza na CD-ROM-u

Državna knjižnica za tuje jezike je pripravila podatkovno bazo manjšinske literature na CD-ROM-u, ki vsebuje 51 tisoč gesel. Dostopna je po e-mail-u: h912oik@ella.hu; <http://www.oik.hu>

Veseli smo, če komi kaj dobroga leko včinimo

V zadnjem času se vsevečkrat najdem na Verici-Ritkarovci. Priznam, ka rada mam tau lüstvo, ta čudovitna pokrajina me pa na silo sé vleče. Tau tū istina, ka se vseveč kaj takšnoga godi v vesi, ka smo eden-drugomi leko na pomauč. V tau vesi malo lidi žive, depa med njimi je dosta dobri, prijazni, steri za ves dostavse kaj dobroga napravijo. Na takšne brodim, kak povejmo **Mankuša tetica pa njeni sin Karči.**

Gda sam se napautila k njim, pamet sam si na tejm trla, kak pridem v njini raum, če takšnoga grauboga, lagvoga pisa majo. Na pamet mi je prišlo, gda so pisé cepili, sta dva domanjiva moškiva kumar ladala z njim. Ej, vej sam ge avto brž dolastavila pa hajt v gauško, ka pa ka od grbanjov dobim kakšno batrivnost (pogum). Gda je že sonce skur dolašlau, sam sama sebe kumar nagunčala, ka mo tadale ušla. Vej sam pa v košari že mejla krepke možake s kustimi koceni pa črnimi kalapoši. Bau, ka bau. Dja, depa gda sam dvera grajke doteknila, mi je kapitan s štirimi nogami s svojim globokim glasom na znanje dau, ka je znautre grajke on prejdien. Samo, ka je on privezani bijo, ge pa nej. Baug mantuj, ka bi naaupek bilau. Gda sam pa zaglednila tablo na vrati, stera mi na znanje dala, ka samo na svojo odgovornost leko stau-pim na dvor, so mi noge lesene gratale. Nej bilau drugo, en čas sva eden drugoga gledala. Gnauk je samo začno z razkošuntani repom fejs migati. Leko je mauder bijo nase tak v gazdinij kak v mojij očaj. Ge, kak tajinec sam pauleg njega nej vúpala na dvor stau-piti, depa gazdo mi je vóprištólo. Etak sam nutprišújtala k tatici Mariški, stera je s svojo držinov ranč nikši film gledala. Depa vrag naj vzeme film, če stoj pride k njim. Oni se prej radi pogučavajo, etak ji je nika nej trbelo trucati na gund.

• *Tetica, ge tak vidim, ka ste vi furt med tistimi lidami, steri kaj dobroga dejejo za ves. Gdakoli je kakšno srečanje ali program v vesi, se človek z vami furt leko sreča. Vejmo, ka se gnesden enim tau vnaúza. Kak ste se vi vzeli za tau?*

– Dja, gestemo eno par, steri smo radi, če komi kaj dobroga leko včinimo. Depa takšni so tū v vesi, steri se pauleg toga špota-jaz iz nas. Ge sam tak, vesela sam, če komi kaj dobroga leko nagodim. Ka mam, tisto dam, ka vejmo, tisto pomorem. Gda je

ves svetila svoj den, sam vsefale posaudu posaudila. Zakoj nej, če mam. Pecivo sam pa nej mogla speči, ka smo v soboto ranč bejlili, depa poslala sam kipleno. Nisterni so spekli trauje-štiri fele, kak povejmo Librcini, Šabđjanini, Ferencini, Vrnji pa Spaudnji Vajnini, Bakini, dja druge ti pa buma ne vejmo prajti. Če sam koga vó-

njala, nej, ka bi ma žau bilau. Baug vari! Gda mo pa svetili den starcov, te do pa zvón nas eške drugi tū pekli. Mi tau neškemo, ka bi koga s praznim stolom čakali. Zatok nam je pa fejs žau bilau, gda so oprvim prišli k nam penzionisti iz Murske Sobote, ka smo njim nika domanjoga nej pripravili. Vej smo se letos že gora-pribidili. Ženske so stele, naj nikšno pecivo spečemo, ge sam pa na tejm bila, naj Librcina Irenka kuglof speče, ka trno fajnskoga vej naprajti. Pa so me žene baugale. Irenka je spekla, ceringo pečenje smo si pa raztalale med seov. Gda smo pa vidli, ka vsakši raj kuglof gejak sendvič, te nam je pa zatok žau bilau, zakoj smo nej duplansko porcijo dali speči.

Kelkokrat priletijo mladi k meni, gda kaj kūjajo. Gnauk njim žir (mast) trbej, gnauk lük ali ranč ka njim fali pri kūjanji. Posauda mi pa furt vandriva. Kisele aubrike tū telko tade-jem, naj v zimi oni tū majo. Ge sam nej nevoščena. Vse dam, ka me prosijo pa zatok dun vse mamo, ka nam je potrebno.

• *Gda se prej dve ženske pogučavate, te moški ne pridejo do rečji. Naj tau ne bau furt istina, sva rečj prejkdale teticinomi sini, Karčini. Na vaškom dnevi sam te vidla, ka si veliko brigo emo pri programi gasilcov. Ka ste pomagali pripravlati?*

– Prejšnjo nedelo smo šator postavili. V soboto smo pa z Varaša, Števanovec s trakto-rom vkúpzvózili staule, stolice,

ka smo v nedelo gorpostavili v ponejklak pa vse nazaj zvózili. Dobri par moškov je delalo s tejm. Z gasilci smo si vózbrodili, kakšen program naj majo gasilske partije za špilo. Vse smo pripravili, ka je k tomi potrebno bilau. Pozvali smo tri domanje sausadne gasilske partije, prejk meje tū, iz Čepinec pa iz Gornji Petrovec, ka

so nam oni podarili gasilski auto. Leko povejmo, ka gasilci dobro vkúpdružimo pa smo za delo tū kreda. S pejnazi ške lagvo stogimo. Mi tū škemo meti svojo družstvo. Že lani v decembra smo vse potrebne papire nutspravili, na birovijsmo tū nutzamerkanj. Več samo na tau čakamo, gda de emo telko časa naš predsednik, ka na davčni upravi tanapravi, ka trbej.

• *Kak žive kaj mladina pri vas?*

– Nega nas dosta, depa vkúpdružimo. Nika si furt vózbrodimo. Na veliko soboto ogenj nalagamo. Štiri zetorov drv pripelamo pa si cejlo nauč kau-lek ognja pogučavamo, s kripitom strejlamo, gejm pa pigemo. Na, te na prvi maj baur (mlaj) postavljamo. Prvin smo pet-šest postavljali pri dekliski ramaj. Letos enoga za ves. Na konca majuša ga pa vóplešamo. Šagau mamo pozvati Vajsa s fudami, gda se vónaigra mi pa vónaplešemo kau-lek bora, te ga z lancem vózdignemo. Po tistim pa piknik mamo. Na mejsac dvakrat-trikrat pa vkúppridemo pórkölt kūjati. Gda si steri zbrodli, kūpi par kil govedine ali zavcovo ali kozino mesau, drugo pa vkúpprinešemo.

• *Sto kūja pa gde?*

– Največkrat ge kūjam. Doma tū večkrat kūjam, če matere nejga doma. Gda je dobro vremen te vanej pri krčmej kūjamo v kotli. Tam mamo stolice, stole, krčma je pa na par stopajov. V zimi pa znautra v avtobusni čakalnici na plinskem

špajeti. Nika posaude smo si že nakúpili, drugo pa vkúpnosimo.

• *Ge pa leko potrdim, ka si dober kūjar. Trno smo veseli bili delavci Zveze, ka ste nas pozvali v vašo družbo. Če bi nam nej vóovadili, ka s kože kūjate pórkölt, bi nikdar nej gorprišli. Človek bi ranč nej brodo, ka se s toga mesa takšno fajnsko, žmano gesti da pripraviti.*

Tau je tū dobro bilau videti, kak lepau se porazmejte tak mladi med seov kak s starejšimi. Vej pa zvón mladi je tam bila Mankuša tetica pa

Šabjanin Sidi tū. Tetica Sidi je ške dobro kapüstino solato naprajla. Podje so se pa tak vrtili s kaukov pa taleri kak najbaugši kelmerge. Na, te je pa ške Vajs vlačo svoje fude.

Veričani so prej radi dobre vole. Tau se je na vaški den tū pokazalo na veselici, vej je pa krčmarica na drugi zranjek v pau šestoj leko zaprla krčmau, gda zvaun vdaro. Etak vsi leko priznamo, ka so programi potrebni za vsakšo ves. Vrejdno je delati za lüstvo, če se vsakši tak počuti kak mi na Verici.

K. Fodor

Pismo iz Sobote

Nogomet, žogobrc, fusbali, labdobrsanje, brsanje in tak ta dale

Ja, ranč tak pa nikak nači! Kamakoli se človek obrne, vseposedi vidi in posluša smo od toga krougloga ledra, steri se z nogami brše es pa ta. Tou pa zavolo toga, ka so slovenski nogometaši začali malo bole lejtati po travi, zmejs so eno parkrat celou bili boukši od ovih drugih, te so ške mariborski nogometaši začali brsati v Evropi in tak smo zdaj vsi betežni na tou brsanje.

Dapa, če vsi letimo pred televizijo, gda bršejo tej naši malo boukši, tou je ške nej velka nevolu, tou se razmej samo po sebi. Vekša nevolu od vsega toga je tou, ka nemrejo vsi biti najboukši. Ške vejksa nevolu pa je, gda ranč tej slabši tazapravajo pejneze, kak če bi bili najboukši. Zdj vsikši stadion ške meti strejo, ške meti posvejte za brsanje vnoči, ške meti vse kak najvejši klubi. Leko, ka do tou rejsan meli, samo za labdo ške gvušno nedo tak flajnsno pa brž bejžali, kak tou delajo tisti rejsan najboukši.

Tak je tou! Ranč takšo se zdaj godi v Soboti. Eti mamo nogometni klub Mura. Na, tej naši bršejo včas dobro, največkrat pa tak kak kakši penzionisti. Dapa ka si nete brodili, ka njim je tej stadion zadosta? Gé pa! Škejo meti ške več mesta za lüdstvo, škejo meti posvejte, škejo meti ške več pejneze. Vse tou nekak mora plačati, tou se razmej. Ali kakkoli obrnemo, zavolo lagvoga brsanje, lidje več neškejo ojditi na tekme, pomejni, ka je pejneze čidale menje.

Vse tou pa košta pejneze, tou se razmej!

Nekak bi leko pravo, ka do te naši moški bole lejtali za ledrom gor pa doj in ka do več golov dali, gda do meli bole moderen stadion. Zavolo toga de te več pejneze vkúpi prišlo in te se tou vse vóplača, ka so napravili. Neške tou leko vórvle, ge tou ne morem vórvati. Pa vejte zakoj? Zato, ka poznam, ka se je zgodilo v tistom rami z rdejčim posvejtom, gde so bile ženske za pejneze. Pa so te tam trno lagvo služili. Te so pa en čas brodili in so kúpili vcejlak nouve poste. Dapa, zavolo toga je nejvkúp priletelo nika več pejneze. Te si je pa eden možakar tak na glas brodo:

– Nej poste, kurve trbej miniti!

Na, vidite, tak si ge od toga brodim. Ali nej sam še skončo. Neka ške fali. Sto te zdaj tou vóplača, ka se dela na našom stadionu. Vej vām vóovadim sto: naša varaška občina Sobota. Zato pa, ka tou trno dosta pejneze košta, že falijo pejnezi za tiste stvari, za stere bi nej smelo faliti. Ali lidge si od toga nika dosta ne brodi. Dokej de bar eden Slovenec ške znau dobro brsnati labdo, se zavolo toga niške nede sekejro. Tou pa tisti, steri kúpivlejo poste, trno dobro vejo.

Miki

OTROŠKI

Milivoj M. Roš

Škrat Babilon se je trno doj svado

Več sam vedo, več sam znau, ka bi leko ta zagnau, vsikše takšo stvar, ka naredi velki kvar, na poštiji, v lesej, spravla se na vsikši vrej, od vseposedi nam smrdi, človeka vmarja in diši.

Tak si je čemerasto spejvo škrat Babilon od tistoga dneva, gda je na nebi stavo tisti eroplan, steri je tak nazarensko brno in rogato. Kuman se ga je rejšo, so se nad njegvo dolino spravile vsefele smrdeče pa kadeče stvari.

Najprle je začo smrdeti tisti lejpi potok med malimi in malo vejškimi brejgi. Od začetka je smrdlo tak čistak malo, po tistom pa vsikši den čedale bole, vsikši den bole smrdeče, tak, ka je človeki bilou vse lagvo. Že včas po tistom so se po lesej začele nabejrati smeti: stari šparati, plastični žakli puni

papejrov in drugih smeti, vsikše sorte staroga železa pa ške kakši auto se je najšo med drevjavi. Bole je biu lejs pun vsega toga, bole se je iz varaša nad dolino vlejko rjavi dim. Lidje so kašlali, betežali in se zapeljrali v svoje iže. Dapa,

nika je nej pomagalo. Dim, smrdeti zrak in moutna voda se je potegnili v vsikši ram. Nindri več se je nišče več nej mogo skriti pred vsem tem.

Škrat Babilon je biu vsaki

den bole čemeran na lidi, steri tak delajo s svojim edinim svetom:

Samo meči, samo kadi, samo lejli ta v vodou, ške ne vidiš, ka delaš s tou našo Zemlou?

Aj vsikšoga takšoga poštrafa kaštiga, steri se za naš svejt nika ne briga!

Po tistom se je zapro nut v svoj rour. Ške pred tem pa je z vsejmi čemerami napravo potok ške bole mrtev in smrdeti, zrak ške bole megleno vunjati in v lejsi so vse drevje zgibile listje.

Tak, zdaj mate, pa si poglednite, kak de vse tou vovidlo, če te tak tadale delali!

Rejsan, zapro se je v svoj rour in čako, gda lidi sreča pamet. Zato vi to počakajte, če lidi gdsvejta sreča pamet. Mogouče mo leko kaj od toga prešteli že v naslednjosti številki naši novin,

Poletne počitnice

KOTIČEK

Poleti sem bila na izletu v Sombotelu. Ogledali smo si mesto. Veliko vsega smo videli: muzej, šole, trgovine, razstavo slik in cerkev. Bili smo v McDonalds-u, jedli smo hamburger in sladoled in pili kolo. Detti je jedla čokolado in jagodo, jaz pa vanilijo in jagodo. Doma smo se večkrat šli kopat, gledali smo televizijo in veliko spali.

Adrienn Lazar 5.r.,
OŠ G. Senik

Zopet je zazvonil šolski zvonec. Sedimo v klopih in poslušamo učiteljico. A v mislih so nam še poletni spomini. Jaz sem bil v taboru "spoznavanje ljudstva" v Števanovcih. Našel sem si nove prijatelje. Lepa hvala organizatorju tabora in vsem, ki so se trudili z nami.

Balaž Bajzek 5.r.,
OŠ G. Senik

Gornji Senik - Kuzma

V okviru "Porabskih srečanj" po razpisu Phare je bilo 10. septembra srečanje šolske mladine Kuzme in Gornjega Senika. Naše prijatelje smo sprejeli ob desetih na mejnem prehodu. Po skupni malici se je začel kulturni program, predstavitev kulturne dejavnosti obeh šol. Predstavila se je naša lutkovna skupina, plesala je folklorna skupina, učenci glasbene šole pa so igrali na kitari in harmoniki. Osnovnošolci iz Kuzme pa so oživili ljudske običaje. Dobro smo se počutili. Po kosilu je bil športni program in ljudske igre. Razdelili smo se v osem skupin, ki so bile starostno mešane. Naloge so bile naslednje: lokostrelstvo, met na koš, skok v vreči, vožnja s samokolnico, nosimo vodo, ples z žago, štafetna igra (prenašanje žog), premagovanje ovir in strel na gol.

Uživali smo v programu, imeli smo tudi lepo vreme. Bil je to prijeten dan. Hvala organizatorjem za vsestransko pomoč in sodelovanje.

Beata Bajzek 8.r.,
OŠ G. Senik

Utrinek iz poletne šole, ki je bila v Črnomlju v Beli krajini

Moja Bela krajina

Zdaj sem prvič v poletni šoli in tudi v Beli krajini. Zelo dobro se počutim tukaj. V šoli se učimo mnogo zanimivega, npr: spoznala sem Belo krajino, njeno zgodovino, učimo se tudi književnost, spoznala sem Otona Županciča in Prešerna. Naučila sem se Zdravljico, prebrala sem Dumo in seveda ukvarjamo se tudi s slovnico. Ta je malo težka zame, ampak lažje se učim, ker sem dobila potrpežljivo učiteljico.

Družina, pri kateri stanujem, je zelo prijazna. Vsak dan se zunaj igramo približno do pol 11-ih. Veliko se sprehajamo, smejemo in se seveda kopamo v Kolpi. Zelo mi je všeč ta pokrajina, ljudje in tudi poletna šola.

Če bom imela možnost, bom prišla tudi naslednje leto. Najlepša hvala organizatorjem.

Melinda Čato 8.r.,
OŠ G. Senik

KOTIČEK

Na papeževi maši

19. septembra sem doživela velik dogodek, saj so pevski zbor povabili na papeževo mašo, katera je bila v Mariboru. V nedeljo ob petih smo odpotovali, ker smo morali ob pol devetih biti tam. Pred mašo so bili različni nastopi: nastopali so pevci, glasbeniki, ki so naredili zelo dobro razpoloženje. Sveta maša se je začela ob 11. uri. Svetega Očeta Janeza Pavla II. smo lahko videli, kako je pripotoval z letalom in prispel v Maribor na letališče. To smo videli na velikem ekranu. Vsak je mahal s trakom in je pel svete pesmi. Ob 11. uri je prišel Sveti Oče Janez Pavel II. na kraj maše. V veliki množici smo komaj videli papeža. Ko je šel pred pevci, smo vsi pomahali s trakovi, zapeli latinsko pesem: "Julilate Dea". Med mašo smo peli združeni pevski zbori, kar se je slišalo čudovito. Tudi oltar je bil čudovit, bil je okrašen s cvetjem. Več kot 200 tisoč ljudi je bilo na triurni maši, izmed njih 800 duhovnikov, škofov, nadškofov in kardinalov. Ob koncu maše je vsak moral počakati na papežev odhod. Med tem ko je papež odhajal, so še enkrat nastopili pevci in glasbeniki.

Domov po poti na avtobuso smo peli samo svete pesmi. Ko sem prispela domov, sem si še lahko ogledala sveto mašo tudi na televiziji.

Bil je čudovit in lep dan. Nikdar ne bom pozabila, da sem lahko videla Svetega Očeta Janeza Pavla II.

Kristina Nagy 12.b-razred
Gimnazija Monošter

Poletje je za nami

Komaj so se začele počitnice, že sedimo zopet v šolskih klopih. Hitro je minil čas poletnih počitnic. Nekateri smo preživeli te dneve bolj koristno, drugi manj. Ob koncu junija smo s sošolci preživeli 10 dni v Filovcih v lončarski delavnici. Zbrali so se tukaj učenci iz porabskih šol ter iz Slovenije. Spoznali smo zanimivo delo pa tudi nekaj smo se sami naučili. Popoldne smo hodili na izlete, zvečer se zbrali ob ognju in smo veselo peli. Našli smo nove prijatelje.

To šolsko leto bi tudi radi izkoristili vse možnosti.

Tomaž Mižer 6.r.,
OŠ G. Senik

OTROŠKI

Smo dobri popi?

"Kak šegau majo prajti, dober pop se tū do smrti vči. Pa tau leko povejmo za porabske Slovence tū. Porabski Slovenci so se včili madžarski, če je trbelo nemški pa angleški tō. V Otkauvaj sem se narodila 1923. leta. V šaulo sam v Farkašovec ojdla," pravijo Kozaulina tetica.

proso, te ma ga je tadala. Tū je vogrsko rejč v vesi samo te čūjo, če so vino pripelali ali če kakši tujinec prišo. V Varaša birauf pa fiškališ je tū vedo slovenski, pa v vekši bautaj prejdni so tō znali. Zato, ka so oni iz Slovenije prišli."

– *Ka na tau povejte, ka se je zdaj vse obrnauło?*

– *Kak tau, ka ste v Farkašovec ojdli v šaulo?*

"Te so tūj slovenski včili, pa te je samo tisti nika velau, sto je vedo vogrski. Nas, mlajše tū v Otkauvaj, so vse v Farkašovec dali v šaulo. Tak smo "butasti" bili, ka smo ranč tau nej vedli "gyere ide" (Pridi sem!)."

– *Kak so vas te včili?*

"Tak, ka so k nam, steri smo v prvi klas prišli, posadili enoga Vogrina z drugoga razreda. Če smo steli ali nej, smo se leko samo vogrski pogovarjali. Trno brž smo se navčili vogrski."

– *Tū v tau kauti so samo Slovenci živeli, zaka se vam te vogrski trbelo včiti?*

"Zato, ka če smo nutra v Varaš prišli, eške edno kilo soli smo si nej vedli kupiti. Moj dejdak je župan bijo, on je vedo vogrski, zato ka na Vogrskom služo. Baba so nika nej vejdl. Samo telko, če je žandar prišo pa pečat

"Zdaj vidiš, ali je oča Vogrin ali je mati Vogrinka. Mam tri čeri. Dvej mata za moža Vogrina. Če si mi med seuv slovenski gučimo, te si on misli, ka dja od njaga gučim. Pa ma te že pravim: "Ti Vogrin, ne gučimo od tebe. Ka ti dja škem prajti, dja ti vogrski v oči povejm." Vidiš, tak se je tazmejšalo. Mala deca dé v vrtec, tam si samo vogrski gučijo, doma so sploj malo, gde bi se pa te navčili slovenski.

Prvin se je lüstvo bola v vesi ženilo, Slovenec s Slovenkov. Med seuv so samo slovenski gučali. Zato so pa mlajši tō znali slovenski. Dapa tau je zavolo grünta bilau. Naj grünt vküper ostane."

– *Te se je grünt dosta što?*

"Te se je tau več štelu, kak če se zdaj stoj v auto seda. Dekla je te že iz šaulskoga reda vejdl, sto ji bau mož. Pa tau se je vidlo tū. Ka me-

jaške eden drugoma so pomagali kakoli dela bilau. Starišje so vküp segnili, pa so se mogli oženiti, če so steli ali nej. Te je mujs živati bilau. Te so tak prajli enoj snejej: "Če do na tebi drva kalali, moraš tam ostati".

– *Pa tej pari nejso se razpitali?*

"Te tau nej čüti bilau. Če se je par srdo med seuv ali s "stariimi", pa so vtjüp živeli. Ka so prisiljdjeni bili. Če je na Vogrsko nej sto za repaša titi, te je tūj mogo močnik djesti pa pečene kromče. Niške ma je nej rama zozido, eden drugoga so vöp'čali pa so s stariši živeli."

– *Kak so leko te mladi na svoj tau prišli?*

"Tačas so tam "lapci" bili, dočas so stari nej tamrli. Cejli pejnazdje so pri starij bili. Oni so porcije plačüvali. Oni so gvant, črevlje, vse ka trbelo vsikšoma, küpüvali. Pejnaze so mladi samo tak meli, če so na žetvo ali na repo šli, tisti pejnazdje so njigvi bili. Ali če so v gospočko gauštjo šli žagat z rokauv. Cejli den za osamdeset filerov. Tau bi trbelo gnešnjoj mladini pa bi te leko prajli, ka težko živajo."

– *Prajli ste, ka so te skur od vsakšoga rama bili vanej v Meriki. Zaka so tavöšli?*

"Za volo pejnaze. Edni so v Austrijo šli, drugi pa v Meriko. Oča pa več sausedov so v Austrijo šli planine rüšit. Drugi pa v Meriko v dujansko fabriko. Iz tej pejnaz so se tū rami zidali."

– *Zato batrüvno (pogumno) lüstvo bilau, ka so tak dalač šli delat?*

"Vejš, kak je tau, kak šegau majo prajti "sila žalejzda tere". Nej so znali, nej rejči, nej nika. Brezi tauga, ka djezik ne poznamo, eške delati težko. Tisti, steri so edno leto ali dvej vanej bili, tisti so se navčili ali nemški ali engliški. Vidiš, v šauli se mlajši osem lejt včijo slovenski jezik pa se itak ne navčijo. Zato, ka so nej tak prisiljdjeni, kak tisti gnauksvejta."

Mi, porabski Slovenci smo tak dobri "popi" bili, ka smo se včili madžarski, nemški, engliški, ruski, ka je ranč trbelo. Najvažnejšo, materni jezik, smo pa pozabili.

K. Holec

Kukarco smo lüпали, vrtanke smo pekli...

Če je stoj etognauk v nedelo kaj odo na Dolenjom Seniki na pristavi (tanya) pa je samo čūjo nika veselo, je tak mislo, ka je der gostüvanje. Nej je bilau gostüvanja, depa lüdi je pa skurok telko bilau kak na ednom malom gostüvanji. Dolenjesniška slovenska samouprava se je že dugo napelavala na tau, da bi na pristavi - štera je od vesi 4 km pa je tam 17 iz - nikši slovenski program naprajla. Tau je pa zatok potrejbno, ka tej lüdje, šteri tūj živejo, največkrat vöostanejo iz programov, štere v vesi držimo. Sploj pa starejši, šterim se že vnuazja se po busaj ali po biciklinaj voziti.

26. septembra smo pa te tak naprajli, ka smo pri Lacin Bajzeki - ki je predsednik samouprave - kukarco lüпали. Vsakšoga smo pozvali, šteri na pristavi žive pa so prišli tū. Gda so si na kukarco sedli, ka do go lüpal, buma na kukarci je telko mesta nej bilau, ka bi si človek si samo na polonja der ta vseo. Ženske so lüpale, možki so vezali, nistarni so pa že obešavali kukarco na svojo mesto. Mladi, pa eške mlajši so ranč tak tam bili kak starejši. Gda so pa že sploj fejst not prišli v lüpanje, pa so že rajživali tak, ka je človek nej razmo svoje rejči, te so se pa nauvi gosti not postavili. Z Gorenjoga Senika sta prišle "Lujza" pa "Roza". Pa se je te začnilo pravo tutanje, klafjanje, conanje, no pa na tau velki smej. Pa je tau eške tū nej dojšlo. Bili so takši - sploj pa mladi - ka so lüstvo malo doj stavili v taum velkom deli. Nosili so pit, gesti, pa med tejm je naprej prišla palinka, vino pa vrtanki. Emilija tatita so takše vrtanke spekli, ka smo je tak geli, kak če bi eške nigdar nej geli. Pa je tau eške itak nej dojšlo. Gnauk se je samo not postavio naš Djančko, pa je zaigro. Te je pa nas več niške nej mogo nazaj zdržati, ka bi nej spejvali. Edno pesem za drugo, edna je lepša bila kak druga. Pa je eške s tejm itak nej konca bilau. Naš Djančko se je fejst zmantrau s harmonikov pa go je tak na par minutov doj

djau. Samo ka v tistom minutu ka mislite, sto go prevzeo? Naš Ciril je prišo iz Martinja pa nam je zaigro. Te pa za plačo sta ga naša Lujza pa Roza začnile nadejvati. Čüli ste vi takšo? Cirila sta nadejvale te dekle. Tau je pa že istina, ka bi ženske nej bilau naleki nadejvati, zatok ka ji je največ z lačami prišlo. Ciril je pa fajr srajo emo, etak so se pa na njega sprajle.

No etak nam je šlau na Dolenjom Seniki na pristavi. Človek se je nika tak čuto, kak če bi se tau pred dosti, dosti lejtami godilo. Te den smo edno lepo šego naprej vzeli, vküp smo prišli, vküp smo lüpal, si žgučavali, spejvali, se veselili. Vse je tak bilau, kak inda svejta. Na te pau dneva smo püstili televizijo, radio...

Večer, gda smo se vönaveselili, smo se mogli posloviti. Pa smo malo nazaj spadnili v "gnes". Autonge so zamüvili pa so nas domau vozili. Pa smo nazaj prišli v gnes. Depa fajr je bilau malo "inda svejta" biti.

I. Barber

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marjana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Deák Ferenc út 17,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767

e-mail:
porabje@mail.datanet.hu

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitektka Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno
pomočjo Urada RS
za Slovence v zamejstvu
in po svetu ter
javnega sklada
za narodne
in etnične manjšine
na Madžarskem.